

Ceu duonubigena cum vertice montis ab alto.
Descendunt Centauri.

Ibi: Centaurum verò commixtione.

De his suprà, num. 2.

Verf. Ceterum quod Divas Hieronymus.

- 14 Satyrum, qui humana voce in eremo alloquutus est Divum Antonium dæmonem fuisse creditur, qui mortalium ludificator à D. Augustino nuncupatur. Ita sentiunt Pat. Euseb. in curiosa Philos. lib. 4. cap. 15. Pat. Sandov. hystor. Æthiop. part. 1. lib. 3. cap. 2. n. 2. Carranz, de part. cap. 17. num. 71. verf. At certè, & num. 55. Imò solent spiritus immundi, formâ humanâ usurpatâ, incubi, & succubi hominibus, ac fœminis perniciosè, ac detestabiliter illudere ad turpitudinem, unde monstra non semel concepta, editaque narrantur. Consule Euseb. ubi nuper, Sandov. cap. 3. à n. 8. Torniiell. Annal. Eccles. anno 987. n. 9. & 10. ubi resolvit, dæmonem posse, assumpto corpore, cum homine vel fœmina coire, sed non generare. Verum & sub forma humana, simul & pîcis, dæmon à Philisthæis colebatur; nam Dagon idolum superiore sui parte hominem, inferiore piscem referebat, ut cum communi tradit Salian. tom. 3. anno 2940. num. 19. Adde Card. Baron. Annal. Ecclesiastic. tom. 3. anno 353. ubi agens de Satyris, qui D. Antonio per desertum apparere, pluribus probat hippocentaurus & faunos reperiri posse.

SUMMARIUM.

- 1 De institutione & officio Præfecti vigilum.
- 2 Præfectus vigilum qualis fuerit Magistratus.
- 3 Verbum Hama, apud Consultum in l. 3. §. Sciendum, ff. de offic. Præfect. vigil. quid significet.
- 4 Verbum Dolabrum, in eodem textu quomodo accipiendum.
- 5 Quid sibi velit Consultus ibidem, dum ait, Præfectum calceatum circumire debere.
- 6 Traditur expositio D. Covar.
- 7 Eadem impugnatur.
- 8 Interpretatio ipsius textus proponitur.
- 9 Calceatus pro armato nonnumquam accipitur.
- 10 Arma quondam ex corio fiebant.
- 11 Samiare idem est quod acere.

De intellectu legis 3. §. Sciendum, ff. de offic. Præfect. vigil.

CAPUT III.

- 1 CUM sub Augusto incendiorum frequentia Urbs nimium vexaretur, ita ut una die plura contingerent, l. 2. ff. de offic. Præfect. vigil. ille anno ab Urbe condita 758. novum Magistratum instituit, Præfectum nempe vigilum ex ordine Equestri, ut præesset Tribunis septem, totidemque cohortibus, quarum singulæ binas regiones Urbis noctu circumirent (etenim ipse Augustus anno Urbis 746. eam in quatuordecim partes

digesserat. Salian. Annal. Ecclesiast. tom. 6. anno mundi 4047. num. 3. in fin.) ut incendiis, ac maleficiis, quæ per noctem patrari solent, obviam iretur. Hæc planè constant ex l. 1. 2. & 3. ff. de offic. Præfect. Vigil. ubi DD. & observantur à Salian. sup. anno mundi 4059. num. 2. Sueton. in August. cap. 30. Cujac. in paratitl. ad eum tit. Adrian. Turneb. adversarior. lib. 19. cap. 22. And. Domin. Flocc. de potestat. Roman. lib. 2. cap. 25. Pet. Greg. Syntag. lib. 47. cap. 35. numer. 11. Lex. Calvin. verb. Tigiles. Pompon. Lat. de Magistrat. Roman. lib. 1. cap. 10. Volaterran. eod. tract. verf. Præfectus vigilum, Hottoman. tom. 1. lib. 1. tit. 15. de offic. Præf. vigil. Rosin. de antiquitat. Roman. lib. 7. cap. 34. verf. Præfectus vigilum, ubi ex Dione lib. 55. sic inquit: Cum eo tempore multa in urbe essent vastata, libertinos septem locis ad ea curanda instituit, equitem eis præfecit, quos etsi haut diu id officium gerere pati statuerat, tamen re ipsa expertus utilissimum, ac maximè necessarium esse, eorum munus perdurare iussit: Suntque nostra ætate etiam nocturni hi custodes, non ex libertinis tantum, sed ex aliis militibus: muroque in urbe tenent, & mercedem publicè accipiunt. Verum idem Imperator antea anno Urbis 746. custodibus curam extinguendorum incendiorum mandaverat. Salian. anno mundi 4047. n. 3.

Præfectus vigilum erat ex Magistratibus urbanis minoribus ordinariis Rosin. dict. lib. 7. cap. 2. verf. Magistratus minores; non ex curulibus, Rævard. variar. lib. 1. cap. 8. quales fuere Ediles curules, Prætores, Censores, ac Consules. Rosin. lib. 1. cap. 19. Quæ illius fuerit iurisdicção, ac munus, traditur in l. 3. ff. eod. Pet. Greg. sup. Hanc dignitatem, quæ subrogata est loco Triumvirorum nocturnorum, magnam & secundam à Præfecto Urbis appellat Jan. Gulielm. de Magistr. pop. Rom. cap. 16. Vide Hottomanum, ubi nuper.

Ibi: Quid sint hama.

3 Cavetur in d. l. §. Sciendum, quod Præfectus cum hamis ac dolabris pergat oberraturus. Hama ex Plinio & aliis est instrumentum ad ignem compescendum; licet cujus sit formæ non exprimitur. Calepin. & Nebrissenf. verb. Hama: sed Calepinus addit, haman fore vas rotundum ad hauriendam aquam ad ignem restinguendum, quod fusè probat Turneb. sup. lib. 2. cap. 29. & lib. 19. cap. 23. ex Columella de cultur. hortor. lib. 17. de cucurbita, ibi: Aut habilem lymphis hamulam. Plin. lib. 10. epistol. ibi: Et alioqui nullus unquam in publico sipo, nulla hama Juven. satyr. 14. ibi: Dispositis prædives hamis. Lexic. Calv. verb. Hama.

4 Dolabra multifariam accipitur, ut videre est apud Calepin. & apud Rosin. lib. 3. cap. 32. in fin. verb. Dolabra: sed à Paulo in d. §. Sciendum, usurpatur pro instrumento ad sternendum murum, seu parietem, quod valde necessarium est ad incendia compescenda; plerumque enim oportet ut ædificia flammis proxima demoliantur, ut ignis ad alia progredi impediatur. Turneb. dict. cap. 23. Lexic. Calv.

Ibi: Calceatum Præfectum vigilum.

5 Præterea in d. §. Sciendum, statuitur ut Præfectus tota nocte calceatus oberret: quod præter ejus textus Interpretes ex ipso adnotarunt Cujac. obser-

observat. lib. 3. cap. 30. Rævard. ubi sup. Olan. Paralipom. lib. 2. cap. 11. n. 16. Rosin. d. verf. Præfectus vigilum: at non omnibus studio fuit indagare quid sibi Consultus voluerit, dum ait debere Præfectum circumire calceatum; nam si id ad calceos communes referatur, quibus Romani uti solebant, ut existimat Rævard. sup. ineptum ac deridendum præceptum videtur: quis enim ita vesanus esset, ut calceamenta, quibus diu induebatur, domi suæ relinqueret, nivem, glaciem, & aquam noctu calcaturus? Unde abique causa, ni fallor, insudavit Rævardus, dum de calceis Romcnorum differens, perones Præfecto vigilum convenisse resolvit, De calceamentorum differentiatè D. Isidor. Etymolog. lib. 20. cap. 33. Rosin. lib. 5. cap. 36.

Hinc D. Covar. existimat, Paulum non de communibus, sed de militaribus calceis fuisse loquutum, qui uncinati vocabantur ab unciis ferreis, sive clavis, quibus obarmabantur Rosin. ubi proximè. Cui suffragatur, quia vigilis, vel urbis custodes, militum numero adscribebantur, siquidem erant per cohortes distributi, suos Tribunos habebant, publicumque stipendium merebantur, ut traditum est suprà, n. 1. ideoque Præfecto vigilum ut militanti militari calceamenta ad circumueundum in usu esse debebant, ut D. Covar. contendit Sed adhuc istis animus non sedatur; cur enim Consulto de munimine pedum cura fuit, corporis immemori? Præterea militares calcei non erant apti ad ambulandum per calles, maxime si gelu cooperirentur; nam in planicie potius ad lapsum, quam ad commoditatem, aut detractionem deservirent, sicut ex locis à D. Covar. adductis apparet.

8 Quapropter aliam fuisse Consulti mentem suspicamur, nempe quod Præfectus armis indutus oberret, quod ejus muneri admodum necessarium erat ob nocturna pericula, quæ circumueuntibus noctu Magistratibus imminet; sæpe enim malefactores plures gregatim pergunt cum armis ad facinora, nec verentur civitatis custodes, sed tenebrarum caligine freti non formidant cum illis congregari, ac pro viribus dimicare: sic ubique receptum est, ut qui noctu circuire civitatem tenentur cum armis incedant. Cui intellectui ad stipulatur Glossa marginalis in d. l. 3. §. Sciendum, verb. Hamis, quæ armis pro hamis leget.

Nec omninò est insolitum ut verbum Calceatus, pro armato usurpetur, ut ex Plaut. in capt. scen. 2. act. 1. observat præter D. Covar. hîc, Calepin. verb. Calcio, ubi calciatis dentibus ad convivium venire, idem est, quod armatis fortibusque dentibus ad comendendum accedere. Idem D. Covar. in calce hujus capituli calceatos pedes pro armatis accipit. Nostro quoque Hispania idiomate viam lapidibus stratum, & munitam, calcada vocitamus.

10 His adjici potest, quod Consultus per synecdochen pro toto, id est corpore, partem, hoc est pedes usurpavit, & dum armatos pedes fore jubet, totum obarmatum Præfectum incedere debere significat. Cui suffragatur itidem, quod olim apud Romanos ex corio arma fiebant, unde lorica à loris dicta est, ex quibus tunc texebatur, sicut nunc ex ferris hamis. Varr. lib. 4. de ling. Latior. ibi: Lorica, quod è loris de corio crudo pectoralia faciebant. Postèa succederunt Galli è ferro sub id vocabulum ex annulis ferream tunicam. Ex quo id ipsum adnotant Calepin. verb. Lorica, Valcarcer in epitom. Jur. Canonic. part. 2. fol. 112. in fin. Sic asserti poterit, quod Consultus voluit significare, Præ-

fectum thoracibus, seu loriceis ex corio indutum oberaturum, ne nimium armis ferreis gravaretur, quo minus possit tota nocte huc, illucque discurre: ad quod verbo Calceatum; usus est, quia arma gestare oportebat ex eadem materia, scilicet corio, ex qua calcei conficiuntur. Secundum quæ mens Pauli ea videtur esse, ut Præfectus vigilum fortissimos ex corio thoraces ad circumueundum noctu indueret, quales hodie in usu habentur, tum apud milites, tum apud paganos; aut exloris contextos ad instar loricearum, prout quondam fieri prædiximus cum Varrone.

Verf. Obiter tamen.

11 Samiare apud veteres idem fuit, quod acere, samiumque pro acuto accipiebatur. Calepin. verb. Samio, Cornucop. col. 754. num. 20. & col. 1376. numer. 60. Adrian. Turneb. adversarior. lib. 18. cap. 17. in fin. ibi: Ferramenta inquit Vopiscus samiata: Nonius acuta & mucronata explicat, & rectè: quod ex eo credo, quia Samià cretà polita & nitida deterfaque acueverunt: vim enim in ea detergendi esse novcrunt omnes. Igitur & detergendo ferramenta acuit. Lexic. Calvin. verb. Samiata. Unde Samiarii dicti sunt, qui gladiatorum & jaculorum aciem & cuspides exasperant. Turneb. lib. 27. cap. 21. quò loci ait, Samiarios esse, qui cretà samii arma, ferramenta, spicula prætorianorum & satellitum Imperatoris ad nitorem fricabant, atque exasperabant gladiatorum & jaculorum aciem & cuspides.

SUMMARIUM.

- 1 Mulier prægnans si ad mortem damnetur, supplicium suspenditur usque ad partum.
- 2 Ratio constitutionis exornata traditur.
- 3 Fœmina proscribi potest, etiamsi prægnans sit; sed occidi antequam pariat, non permittitur.
- 4 Quando, & qualiter puniatur, qui fœminam gravidam bannitam errore juris vel facti perimit.
- 5 Ad ultimum supplicium damnata statim acenitur interfici potest, nisi ad lactandum infantem opus sit.
- 6 Mulieri gravida nullam corporalem penam infligi permittitur, ne sequatur abortus.
- 7 Quid de relegatione?
- 8 Nullam penam corporalem exequi licet in fœminam puerperam ante quadraginta dies, præter supplicium ultimum.
- 9 Mater que necessariò desideratur, ut infantem filium lactet, nulli penæ corporali subijci potest.
- 10 An liceat publica auctoritate mulierem prægnantem occidere ob delictum, si maximè expedit Reipublicæ, & num. 11. 12. & 13.
- 14 Mulier quoad prægnans est: torqueri nequit.
- 15 Nec totura ministerio terreri.
- 16 Mulier recens enixa quando terreri, aut torqueri possit.
- 17 Mulier nutriens infantem an torqueri, vel pena corporali, præter mortis, affici possit.
- 18 Confessio facta à fœmina eo tempore, quo se-